

Секція 3. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 005.92:004.636338.123(100)(477)

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІК СВІТУ ТА УКРАЇНИ

Н.Г. Ушакова, Л.М. Зарецька, О.А. Кулініч, М.О. Ільченко

Досліджено розвиток цифрової економіки у світі та проблеми її становлення в Україні та країнах, що розвиваються. Проаналізовано поняття «цифрова економіка». Досліджено динаміку змін цифрової економіки у структурі ВВП країн G-20 та вплив цих змін на економічний розвиток. Виявлено недоліки розвитку цифрової економіки в Україні та країнах, що розвиваються, і способи їх подолання.

Ключові слова: цифровізація, інтернет, дані, платформа, вартість, переваги, інновації, індустрія 4.0, технології, розрив.

THE INFLUENCE OF THE DIGITAL ECONOMY ON DEVELOPMENT ECONOMY OF THE WORLD AND UKRAINE

N. Ushakova, L. Zaretskaya, O. Kulinich, M. Pchenko

The research paper is devoted to the study of the current stage of the digital economy development and the consequences of its effect in the world, especially in developing countries. Its original definition is presented on the base of the «digital economy» concept analysis. The main stages of the digital economy formation are highlighted. The dynamics of changes in the digital economy in the GDP structure of G-20 countries and the effect of these changes on economic development and living standards are studied. The digitalization unevenness of the world countries, significant lag of developing countries is identified. The research paper pays special attention to two main factors of value creation in the digital age – digital data and electronic platforms. The rapid development of the digital economy has become possible because of the Internet. Global Internet traffic (2002–2022) dynamics analysis is conducted; it shows global traffic increasing by 450 times over the past 2 years. It is found that more than 40% of the world's population, primarily in South Asia and Africa, doesn't have the Internet. The Internet Development Strategy which is proposed by the World Bank helps to understand how to spread the benefits and reduce the costs of digital technology development. The digital economy effect on

---

© Ушакова Н.Г., Зарецька Л.М., Кулініч О.А., Ільченко М.О., 2021

international enterprises – digital platforms in terms of value and benefits creation is analyzed. The place and role of digital platforms in optimization of production and exchange are identified. Examples of global digital platforms and their contribution to the GDP of countries are presented. The problems with which local platforms are faced because of the global platforms dominance are identified. The main trends of the digital economy development in Ukraine are analyzed; Ukrainian digital economy is not exception from global development trends, but it shows a lag behind the average pace of the digital technologies development in developed and developing countries. It is concluded that countries that have limited potential to convert digital data into «digital intelligence» and commercial opportunities have disadvantageous place in terms of value creation and competitiveness. Measures for the transition to a new level of digital technology development in the «data value chains» and strengthening the internal potential of developing countries are proposed.

Keywords: digitalization, Internet, data, platform, cost, advantages, innovations, industry 4.0, technologies, gap.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Цифрова революція відбувається з безпрецедентною швидкістю і розмахом, створюючи величезні можливості для забезпечення стійкого економічного розвитку. Нові технології, які стрімко розповсюджуються, перетворюють багато видів економічної й соціальної діяльності. Однак виникає загроза збільшення цифрового розриву між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються. Ця проблема стосується й України.

Сьогодні спостерігаються швидкі темпи реіндустріалізації технологічно розвинених країн на нових засадах. За небувало короткі терміни прогрес у цифрових технологіях призвів до концентрації багатства в невеликій групі осіб, компаній та країн. Цифрова революція може спричинити ще масштабніший розрив між країнами світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку цифрової економіки, її глобальних трендів, впливу на соціально-економічний розвиток країн світу значну увагу приділяли як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, зокрема К. Шваб [9], Д. Топскотт [1], Н. Негропonte [2], С.В. Коляденко [6], В. Фішук [5], Г.Т. Карчева [3], Д.Б. Кіреєв [19] та ін. Недостатньо дослідженими залишаються питання становлення цифрової економіки та її наслідків у країнах, що розвиваються та в Україні.

Мета статті – проаналізувати вплив диджиталізації на економічний розвиток країн світу та визначити проблеми її становлення в Україні й країнах, що розвиваються.

Існують різні підходи до визначення цифрової економіки. Уперше термін «цифрова економіка» Digital Economy застосували одночасно в 1995 р. канадський професор менеджменту Д. Топскотт і американський інформатик Н. Негропonte [1; 2]. У класичному розумінні цифрова економіка – це діяльність, у якій ключовими чинниками виробництва є цифрові дані та їх використання, що дозволяє підвищити ефективність різних видів економічної діяльності [3].

Всесвітній банк у цифровій економіці вбачає систему економічних, соціальних і культурних відносин, які базуються на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій. Повномасштабне впровадження цифрової економіки сприятиме покращенню якості життя всіх верств населення у всіх країнах світу [4].

Дослідник В. Фіщук визначає цифрову економіку як таку, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях та інформаційно-комунікаційних технологіях (ІКТ) [5].

С. Коляденко в цифровій економіці вбачає виробництво, продажі й постачання продуктів через комп'ютерні мережі [6].

У визначенні сутності цифрової економіки переважає компонентний підхід. Дослідник Т. Месенбург (Т. Mesenbourg) і Міжнародна організація ОЕСД (Organisation for Economic Cooperation and Development) [7] запропонували до складу цифрової економіки включити три основні компоненти:

- 1) інфраструктуру електронного бізнесу (програмне забезпечення, обладнання, телекомунікації, мережі та ін.);
- 2) електронний бізнес (здійснення бізнес-процесів через інтернет);
- 3) електронну комерцію (продаж-купівля товарів та послуг через інтернет).

Узагальнюючи існуючі теоретичні підходи, пропонуємо таке визначення цифрової економіки: це економічна діяльність, що базується на впровадженні новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя та сприяє підвищенню ефективності функціонування бізнесу та економіки країни загалом.

Цифрова економіка почала розвиватися у світі наприкінці 1950-х рр., а з 1960-х рр. активно поширюються цифрові інновації. За минулі десятиліття відбулись якісні зміни у використанні мережевих цифрових технологій, що зумовило виокремлення таких етапів:

1-й етап (1990–2000) – формування інфраструктури для забезпечення доступу до інформації через інтернет;

2-й етап (2000–2010) – користувачі стають активними учасниками створення і нагромадження знань;

3-й етап (2010–2020) – поширення соціальних мереж і повідомлень.

Спрогнозовано четвертий етап із 2020 р. – становлення нейронету, тобто створення мереж комунікацій між людьми, тваринами, речами на принципах нейрокомунікації [8].

Хронологічні межі цифрової революції накладаються на періодизацію промислових революцій. Цифрова революція стала інструментом переходу від третьої до четвертої промислової революції («Індустрія 4.0») і її вплив безпосередньо відображається на створенні ВВП провідних країн світу.

«Індустрія 4.0» характеризується розвитком кіберфізичних систем (поєднання фізичної та цифрової реальності). Термін був визначений як «збірне поняття для технологій і концепцій організації ланцюжка створення доданої вартості» з використанням кіберфізичних систем, інтернету речей, інтернету послуг, розумних підприємств. Сучасний етап промислової революції пов'язаний із розвитком комунікаційних інтернет-технологій, які суттєво змінили технологію бізнес-процесів і отримали назву «цифровізація» [9].

Цифрові технології чинять значний вплив на економіку як на глобальному, так і на локальному рівні. З одного боку, цифрова економіка як сукупність нових галузей являє собою частину світової економіки, яка швидко розвивається. З іншого боку, нові технології чинять трансформуючий вплив на деякі аспекти діяльності, насамперед сприяють заміні аналогових механізмів на цифрові (або з цифровими елементами) засоби комунікації або промислові установки, які модернізуються.

Міжнародна консалтингова компанія McKinsey Global Institute, дослідивши динаміку змін цифрової економіки в структурі ВВП країн G-20 за 2010–2016 рр., виявила закономірний зв'язок між рівнем розвитку цифровізації в країні, економікою і рівнем життя її громадян (табл. 1). Так, завдяки постійно зростаючому рівню застосування інтернет-технологій у країнах, що розвиваються, таких як Китай, Індія, Бразилія, показники ВВП на душу населення збільшилися на 500 дол. США протягом останніх 15 років.

Дані табл. 1 демонструють позитивну зміну частки цифрової економіки у ВВП країн G-20. Однак цифровізація відбувається вкрай нерівномірно, її обсяг становить від 1,5% (Індія) до 12,4% (Великобританія). Однією з найбільш розвинених у цифровому відношенні країн світу і Європи є Великобританія. Стратегічними

напрямами розвитку британської економіки обрано такі перспективні технології, як 5G-зв'язок і блокчейн. Розвинені економіки демонструють у середньому більшу частку цифрової економіки у ВВП (5,53%), ніж країни, що розвиваються (3,53%).

Таблиця 1

Зміна частки цифрової економіки у структурі ВВП країн G-20 (%)

Країна	2010	2016	+/-
Великобританія	8,3	12,4	4,1
Південна Корея	7,3	8	0,7
Китай	5,5	6,9	1,4
Японія	4,7	5,6	0,9
США	4,7	5,4	0,7
Індія	4,1	5,6	0,9
Австралія	3,3	3,7	0,4
Німеччина	3	4	1
Канада	3	3,6	0,6
Франція	2,9	3,4	0,5
Мексика	2,5	4,2	1,7
Бразилія	2,2	2,4	0,2
Італія	2,1	3,5	1,4
Саудівська Аравія	2,2	3,8	1,6
Аргентина	2	3,3	1,3
ПАР	1,9	2,5	0,6
Росія	1,9	2,8	0,9
Туреччина	1,7	2,3	0,6
Індонезія	1,3	1,5	0,2
Середнє	3,42	4,53	1,11
Середнє (розвинені країни)	4,31	5,53	1,22
Середнє (країни, що розвиваються)	2,53	3,53	1,0

Джерело: «Бостон Консалтинг груп» [10].

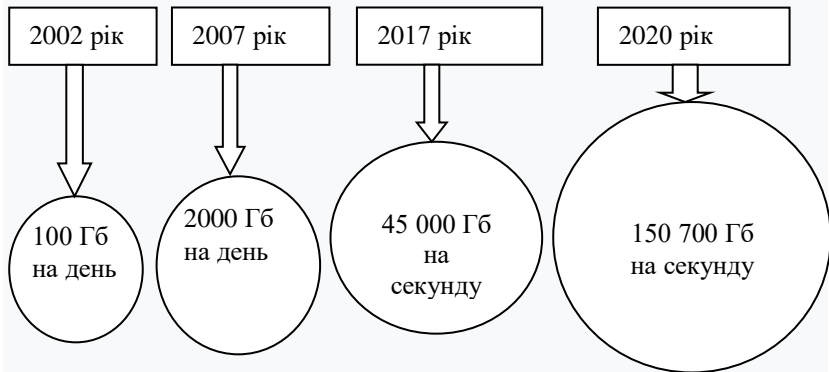
З аналізу даних табл. 1 можна зробити висновок, що цифрові технології починають відігравати важливу роль у зростанні економіки за умови, якщо вона є зрілою. Так, цифрові технології мають велике значення в економічному зростанні провідних країн світу. Для країн, що розвиваються, з'являються нові виклики і загрози зростання глобальної нерівності.

В Україні частка цифрової економіки становить усього 3% (2,6 млрд дол.) ВВП. У рейтингу цифрової конкурентоспроможності МВФ за підсумками 2019 р. Україна посіла 60 місце серед 63 країн Європи, Середнього Сходу та Африки [11].

Україна за ступенем цифровізації відстає не лише від розвинених країн, але й від деяких країн, що розвиваються. Розвиток цифрових технологій у нашій країні не приводить до зростання випуску товарів і послуг. Це може свідчити про диджиталізацію споживання, а не виробництва. Саме тому головним завданням сьогодення є перебудова виробництва відповідно до сучасних вимог цифровізованої економіки та підвищення конкурентоспроможності країни в глобальному цифровому просторі [12].

Рушійними силами цифрової економіки є цифрові дані й цифрові платформи. Цифрові дані стали новим стратегічним економічним ресурсом, який дозволяє перетворити їх у «цифровий інтелект». Цифрові дані є основою цифрових технологій, таких як аналітика даних, блокчейн, штучний інтелект, інтернет речей, хмарні розрахунки, надання послуг через інтернет.

Цифрова економіка розвивається з великою швидкістю завдяки її здатності збирати, аналізувати і використовувати значні обсяги цифрових даних. Це стало можливим із розповсюдженням і доступністю інтернету. Обсяг глобального трафіку на основі інтернет-протоколу (IP), який дозволяє отримати приблизне уявлення про масштаби потоків даних, зріс від 100 Гб на день у 1992 р. до 45 000 Гб на секунду у 2017 р.

Рис. 1. Динаміка світового інтернет-трафіку (2002–2020 рр.).
Джерело: [13]

Аналіз динаміки глобального трафіку за останні 20 років показує його стрімке зростання (в 450 раз). Станом на початок 2020 р. кількість інтернет-користувачів у світі збільшилася до 4,54 млрд, що на 7% більше, ніж у минулому році. Але більше 40% населення світу приблизно 3,2 млрд людей не мають інтернету. Насамперед, це країни Південної Азії – 1 млрд (31% загальної кількості) країни Африки 870 млн (27% загальної кількості) [15].

«Цифрова нерівність» призводить до погіршення якості життя, зменшує можливості економічного зростання. Отже, «держави, які не приділяють уваги стимулюванню інтеграції інформаційних технологій в усі сфери життя суспільства, виявляться неконкурентоспроможними у світовій економіці» [16].

У нашій країні всесвітньою мережею регулярно користуються 22,96 млн людей (1% від загальної кількості). Україна займає 39-ту позицію зі 133 країн за швидкістю широкосмугового інтернету (Fixed Broadband). Поряд із нами в рейтингу знаходиться Ірландія (37), Польща (38), Росія (40), Естонія (41) [4, с. 16]. Щодо можливостей доступу до швидкісного інтернету через мобільні мережі, то за даними мобільних операторів, більша частина території України не має такого доступу (використано дані 3G-покриття від «Київстар», «Vodafone Україна» та «Lifecell»). У зв'язку з цим пріоритетним завданням на шляху до цифровізації є забезпечення доступу до інтернету кожної людини.

Всесвітній банк у 2016 р. розробив Стратегію розвитку інтернету у світі, яка допомагає зрозуміти, як розповсюджувати вигоди і скорочувати витрати розвитку цифрових технологій [14].

Одним із найважливіших елементів сучасної цифрової економіки є цифрові платформи, які є механізмами, що дозволяють різним сторонам взаємодіяти в online-режимі. Цифрові платформи являють собою сукупність реєстрів суб'єктів і об'єктів різних комунікацій (споживачів, виробників, послуг та ін.), алгоритмів їх взаємодії та збереження, здійснених між ними транзакцій. Існування платформ оптимізує процеси виробництва й обміну, вилучає зайві посередницькі ланки, значно підвищуючи ефективність ринку й продуктивність праці. Роль цифрових платформ із точки зору створення вартості й отримання переваг відображено в табл. 2.

Розрізняють операційні та інноваційні платформи. Операційні платформи являють собою дво- або багатосторонні ринки з інфраструктурою, які працюють в online-режимі й забезпечують здійснення операцій між сторонами. Операційні платформи стали основою діяльності Google і Facebook; цифрових корпорацій, які

здійснюють продаж реальних товарів, таких як Amazon, Alibaba, eBay; компаній, які поєднують складові традиційної й цифрової економіки – Uber, Airbnb. Ці фірми є платформами, заснованими на інноваційних цифрових технологіях і бізнес-моделях. Інноваційні платформи є середовищем, у якому розробники кодів і контенту створюють додатки і програмне забезпечення, зокрема, в формі операційних систем або технологічних стандартів (Android, Linux та ін.).

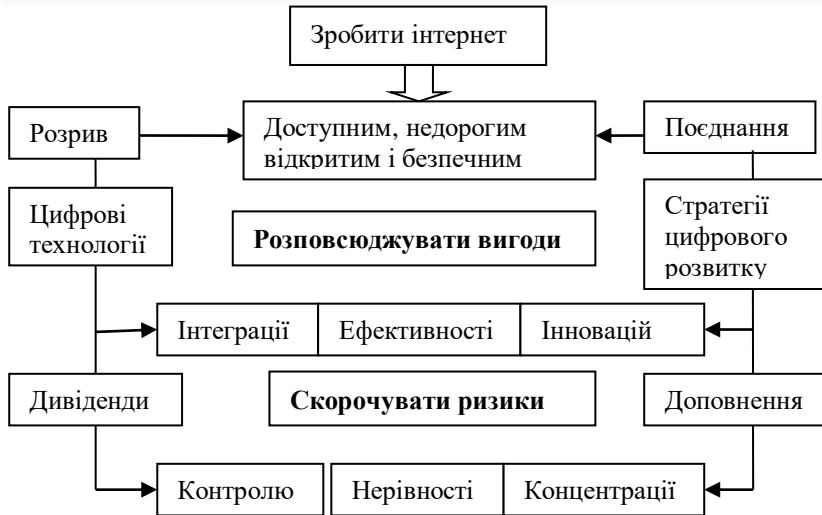

Рис. 2. Розповсюдження вигод і скорочення ризиків цифрової економіки. Джерело: [14]

Роль цифрових платформ у світі постійно зростає. У 2017 р. п'ять технологічних компаній США – Microsoft, Apple, Facebook, Amazon і Alphabet мали сумарну капіталізацію в 3 трлн дол, тобто більш 15% ВВП [17].

Деякі глобальні цифрові платформи зайняли стійкі позиції в окремих сегментах. Так, майже 40% світових роздрібних продажів здійснюються через мережу компанії Amazon, на її дочірню компанію Amazon web service припадає близько 40% світового ринку послуг у сфері хмарної інфраструктури. На компанію Alibaba припадає майже 60% китайського ринку в світовій торгівлі [18].

Таблиця 2

Вплив цифрової економіки на діяльність багатонаціональних підприємств із точки зору створення вартості q отримання переваг

Компонент цифрової економіки	Багатонаціональні підприємства / цифрові платформи
Цифровий сектор	Інвестиційні можливості для компаній, які відповідають високим вимогам відносно капіталу, технологічного оснащення і кваліфікації робітників
Цифрова економіка (у вузькому розумінні)	1) Підвищення продуктивності завдяки бізнес-моделям, які базуються на даних; 2) розширення контролю за ланцюгами створення вартості за допомогою бізнес-моделей на основі платформ; 3) нові можливості в економіці спільного споживання
Цифровізована економіка (у широкому розумінні)	1) Поява компаній на базі платформ із моделями, які базуються на цифрових даних; 2) підвищення ефективності, продуктивності й якості; 3) можливості для монетизації даних; 4) посилення конкурентних переваг цифрових платформ; 5) посилення впливу на ринки і розширення контролю за «ланцюгом створення даних»; 6) провідна роль у цифровізації різних секторів

Зміцнення домінуючого положення цифрових гігантів на світовому ринку пояснюється низкою чинників:

- по-перше, мережевий ефект;
- по-друге, можливості платформ отримувати, контролювати й аналізувати дані;
- по-третє, як тільки компанія нарощує масштаби діяльності й пропозицію комплексних послуг, витрати користувачів із переходом на інших провайдерів послуг почнуть зростати.

У країнах, що розвиваються, послуги глобальних платформ можуть бути успішно використані місцевими компаніями. Знання місцевої специфіки – переваг попиту, умов інтернет-трафіку, культурної специфіки – дає переваги місцевим платформам, оскільки дозволяє їм надавати послуги з урахуванням потреб споживачів. Але

місцеві цифрові платформи зіштовхуються з жорсткою конкуренцією внаслідок домінування глобальних цифрових платформ, які контролюють дані й мають переваги у створенні вартості й отриманні вигод, що, як правило, сприяє посиленню концентрації й консолідації, а не зменшенню нерівності між країнами. Існує загроза потрапити в залежність від глобальних цифрових платформ, стати поставщиками необроблених даних і платити за «цифровий інтелект», який створюють власники цифрових платформ на основі цих даних.

Крім того, світові регулятивні стандарти були розроблені провідними країнами відповідно до їх інтересів, без урахування ситуації в економіках, що розвиваються. Існуюча політика і нормативні положення в цій сфері, вірогідно, будуть спричиняти подальше зростання нерівності. Для того щоб цифрова економіка працювала на загальне благо, вона повинна мати інклюзивний характер.

Наша країна не є виключенням із глобальних трендів економічного розвитку. На сьогодні створені й функціонують платформи з державних електронних закупівель – ProZorro, із комерційних закупівель – Rialto, із транспортних послуг – BlaBlaCar. Розробляється новий проєкт електронної платформи Up.me, що передбачає об'єднання органів державної влади, бізнесу, громадянського суспільства, споживачів, різних організацій та закладів.

Проте Україна і далі залишається країною наздоганяючої інформатизації. Можна виокремити низку проблем, які перешкоджають розвитку цифрових трендів та трансформації української економіки в цифрову, а саме:

- по-перше, нерозвинена інфраструктура – низький рівень покриття території країни, що породжує територіальну цифрову нерівність (сільське населення, особи з низьким рівнем доходу та старші вікові групи більш обмежені в доступі до мережі Інтернет), відсутність окремих інфраструктур (наприклад, інфраструктури інтернету речей, електронної ідентифікації тощо);

- по-друге, це низька технологічна освіченість, нерівний доступ громадян до цифрових технологій та нових можливостей (цифрові розриви), незначна частка інновацій у цифрову економіку (тільки 17% українських виробництв використовують інновації, водночас у ЄС цей показник сягає 49% [19, с. 41]);

- по-третє, застарілість техніки в державних організаціях і структурах малого та середнього бізнесу, обмеженість пересічних українців як у техніці, так і у фінансах;

– по-четверте, низький рівень державної підтримки переведення основних засобів виробництва в цифрові, існування більшості проєктів на папері, відсутність їх реалізації на практиці, брак узгодженого стратегічного підходу до формування політики гармонізації цифрових ринків з ЄС;

– по-п'яте, відсутність стандартизації як цілих цифрових систем, так і Інтернету речей, які змогли б забезпечити інформаційну безпеку;

– по-шосте, упровадження електронного уряду та економіки має переважно декларативний характер і потребує реформ.

Із метою запобігання глобального цифрового розриву необхідні насамперед створення й укріплення внутрішнього цифрового потенціалу країни та здійснення переходу на якісно новий рівень розвитку цифрових технологій.

Вирішити проблеми становлення цифрової економіки в Україні та країнах, що розвиваються, і досягти максимального ефекту від цифровізації можливо шляхом:

– включення в стратегію економічного розвитку цифрової економіки як пріоритетного напрямку;

– забезпечення верховенства права та усунення інституційних бар'єрів, що перешкоджають розвитку цифрової та інноваційної економіки.

– формування нової політики у сфері конкуренції й оподаткування відповідно до вимог цифрової епохи;

– системного державного стимулювання цифровізації секторів економіки та бізнесу;

– підтримання державою масштабних трансформаційних ініціатив та проєктів цифровізації;

– розробки ефективних заходів для розв'язання стратегічних питань, а саме: прав власності й контролю над ними, укріплення довіри споживачів і забезпечення конфіденційності даних, регулювання трансмежових потоків даних, формування необхідних знань і навиків, розширення можливостей для використання цифрових даних в інтересах соціально-економічного розвитку;

– подолання інфраструктурних обмежень і забезпечення якісної інформатизації;

– стимулювання розвитку науково-дослідних центрів і створення нових підприємств ІТ-сфери, які в майбутньому будуть здатні здійснювати імпортозаміщення стратегічно важливих технологій та збільшувати експорт ІТ-послуг.

Висновки. Цифровізація спричиняє виникнення глобального цифрового розриву і нерівності між країнами світу. Країни, що розвиваються, мають обмежений потенціал для перетворення цифрових даних у «цифровий інтелект» і недостатні комерційні можливості, опиняються в не вигідному положенні з точки зору створення вартості та конкурентоспроможності. Подолання цифрової нерівності між країнами можливе двома шляхами: зусиллями світової спільноти та заходами на рівні національних економік. На глобальному рівні необхідними є розробка програм підтримки цифрової економіки в країнах, що розвиваються, реформування існуючої політики і нормативних положень у сфері цифрових технологій. На національному рівні необхідно розробити стратегію розвитку економіки, де пріоритетним напрямом стане цифрова складова, сформувані ефективну державну політику, яка стимулюватиме розвиток цифрового сектору, створити належну нормативно-правову базу, подолати інституційні та інфраструктурні бар'єри становлення цифрової економіки тощо. Предметом подальшого дослідження є розгляд ролі й місця держави в процесах цифровізації.

Список джерел інформації / References

1. Tapscott, D. (1994), *The Digital Economy*, available at: <http://dontapscott.com/books/the-digital-economy>
2. Negroponte, N. (1995), *Being Digital*. Hodder and Stoughton, available at: <http://governance40.com/wp-content/uploads/2018/12/Nicholas-Negroponte-Being-Digital-Vintage-1996.pdf>
3. Карчева Г. Т. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г. Т. Карчева, Д. В. Огородня, В. А. Опенько // *Фінансовий простір*. – 2017. – № 3 (27). – С. 13–21.
Karcheva, G., Ogorodnya, D., Openko, V. (2017), “Digital economy and its effect on the national and international economy development” [“Tsyfrova ekonomika ta yii vplyv na rozvytok natsionalnoi ta mizhnarodnoi ekonomiky”], *Financial space*, No. 3(27), pp. 13-21.
4. Цифровые дивиденды. Доклад Всемирного банка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/210671RuSum.pdf>
“Digital dividends. World Bank Report”, available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/210671RuSum.pdf>
5. Фішук В. Цифрова економіка – це реально [Електронний ресурс] / В. Фішук. – Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/>
Fishchuk, V. “The digital economy is real” [“Tsyfrova ekonomika – tse realno”], available at: biz.nv.ua/ukr/

6. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С. В. Коляденко // Економіка. Фінанси. Менеджмент. – 2016. – № 6. – С. 105–112.

Koliadenko, S. (2016), “Digital economy: preconditions and formation stages in Ukraine and in the world” [“Tsyfrova ekonomika: peredumovy ta etapy stanovlennia v Ukraini i u sviti”], *Economy. Finances. Management*, No. 6, pp. 105-112.

7. “The Concept of a “Digital Economy”” [Electronic resource], available at: <http://odec.org.uk/theconcept-of-a-digital-economy/>

8. Україна 2030 Е – країна з розвинутою цифровою економікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html>

“Ukraine 2030 is a country with developed digital economy” [“Ukraina 2030 E – kraina z rozvynutoiu tsyfrovoiu ekonomikoju”], available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html>

9. Шваб К. Четвертая промышленная революция : [пер. с англ.] / К. Шваб. – Москва : Эксмо, 2017. – 208 с.

Shvab, K. (2017), *The fourth industrial revolution [Chetvertaia promyshlennaia revoliutsyia]*, Moscow, 208 p.

10. Влияние покрытия Интернета на ВВП страны [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://www.google.ru/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&hl=ru&dl=ru

“The Internet coverage effect on a country’s GDP” [“Vliyanie pokryitiya Interneta na VVP strany”], available at: https://www.google.ru/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&hl=ru&dl=ru

11. Дві сторони цифрових технологій: «цифрова диктатура» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://razumkov.org.ua/statti/dvi-storony-tsyfrovykh-tekhnologii-tsyfrova-dyktatura-abo-zberezhennia-stiikosti>

“Two sides of digital technologies: «digital dictatorship»” [“Dvi storony tsyfrovykh tekhnolohii: «tsyfrova dyktatura»”], available at: <https://razumkov.org.ua/statti/dvi-storony-tsyfrovykh-tekhnologii-tsyfrova-dyktatura-abo-zberezhennia-stiikosti>

12 “Digital Economy and Society Index 2018 Report – European Commission” (2018), available at: <https://ec.europa.eu/digital-singlemarket/en/news/digital-economy-and-society-index-2018-report>

13. Доклад о цифровой экономике 2019 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_overview_ru.pdf

“Digital Economy Report 2019” [“Doklad o tsyfrovoi ekonomyke 2019”], available at: https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_overview_ru.pdf

14. World Bank (2016), “World Development Report 2016. Digital Dividends”, available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016>

15. “Dital 2020: Global Gital Overview”, available at: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-global-digital-overview>.

16. Інформаційна економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http2020_digitalization.pdf rasumkov.org.ua

“Information economy: trends, risks and social determinants” [“Informatsiina ekonomika: trendy, ryzyky ta sotsialni determinanty”], available at: http2020_digitalization.pdf rasumkov.org.ua

17. “UNDP Digital strategy – Future forward – United Nations. Development Programme” (2019), available at: <https://digitalstrategy.undp.org>

18. Введение в онлайн-платформы и их роль в цифровой трансформации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://doi.org/10.1787/4716eb91-en>

“Introduction to online platforms and their role in digital transformation” [“Vvedenie v onlayn-platfomy i ih rol v tsifrovoy transformatsii”], available at: <https://doi.org/10.1787/4716eb91-en> [Electronic resource]. available at:

19. Кіреєв Д. Б. Розвиток цифрової економіки як елемент стратегії суспільного розвитку в Україні / Д. Б. Кіреєв // Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Державне управління. – 2019. – Т. 30 (69), № 1. – С. 38–44.

Kirjejev, D. (2019), “Rozvytok cyfrovoji ekonomiky jak element strateghiji suspil'nogho rozvytku v Ukrajinі” [“Development of the digital economy as an element of the strategy of social development in Ukraine”], *Vcheni zapysky TNU im. V.I. Vernadskogho. Derzhavne upravlinnja*, Vol. 30(69), No. 1, pp. 38-44.

Ушакова Наталія Григорівна, канд. екон. наук, проф., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел. 0955869509; e-mail: nusakova414@gmail.com.

Ushakova Nataliia, PhD in Economics, Assoc. Prof., Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0955869509; e-mail: nusakova414@gmail.com.

Зарецька Лілія Миколаївна, ст. викл. кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0968671747; e-mail: lzarets@gmail.com.

Zaretskaya Liliya, Senior Lecturer, Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0968671747; e-mail: lzarets@gmail.com.

Кулініч Оксана Андріївна, канд. екон. наук, доц., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел. 0502878031; e-mail kulinich.ekonom@gmail.com.

Kulinich Oksana, PhD in Economics, Assoc. Prof., Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0502878031; e-mail: kulinich.ekonom@gmail.com.

Ільченко Маргарита Олександрівна, асист., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0686341219; e-mail: margarita_ilchenko@ukr.net.

Pichenko Margarita, assistant, Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0686341219; e-mail: margarita_ilchenko@ukr.net.

DOI: 10.5281/zenodo.5040431

УДК 330.47:339.5.057.7

МІСЦЕ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

**Т.В. Андросова, О.А. Кулініч, І.І. Помінова,
Н.М. Федоренко**

Досліджено цифрову економіку як сучасне перетворення господарської діяльності. Визначено напрями змін національної економічної системи з метою пом'якшення негативних наслідків цифрової трансформації. Зазначено відмітні особливості та ризики сучасної економіки для суб'єктів господарювання. Виявлено перехід світової економіки від традиційних галузей до цифрового сектору. Проаналізовано інвестиційні тренди, капіталізацію найбільших компаній світу, напрями впровадження цифрових інновацій за господарськими сферами. Досліджено бюджетну підтримку програми розвитку цифрової економіки України.

Ключові слова: цифровізація, економічна система, господарські відносини, трансформація, стратегія, інвестиції, капіталізація, інновації.